

A MAGYAR SZELLEM VILÁGFORGALMA

Magyarország és a ciszterciták.

Hongarije en de Cisterciensers, Magyarország és a ciszterciták: ez a címe ennek az igen szép kiállítású, vonzó külsejű, Hollandiában megjelent kötetnek, amely Vargha Damján egyetemi tanárnak alkotása. Imár második, bővített és sok szempontból kiegészített kiadás ez, amely általánosabb érdeklődésre, szélesebb rétegek figyelmére számíthat. A cím tulajdonképpen keveset mond, mert amit a holland olvasó ezen a kétszázötven oldalon kap, jóval több a magyar cisztercita rend ismertetésénél.

A mű tulajdonképpen két részből áll, amelyek egymással nem függenek ugyan szervesen össze, de egymást mégis kiegészítik. Mielőtt ugyanis az író rátérne tulajdonképpeni tárgyára, a ciszterciták magyarországi történetére és fejlődésüknek ismertetésére: előbb rövid összefoglalásban bemutatja az egész magyar történelmet. Szent Istvántól a tragikus trianoni békekötésig. Nem is egészen ötven oldalon; nagyon ügyesen csoportosítja az anyagot, a lényeges momentumokra mindig rámutat. És az ilyen egészen rövidre fogott, csak a lényegre érintő áttekintés bizonyára jobban meg is marad a kevésbé tájékozott átlagolvasó emlékezetében. Ebből a szempontból igen nagy jelentőségű Varga Damján munkája.

De kellemes meglepetés lesz a következő fejezet-sorozat is, mert a történelmi és kulturális áttekintést, amelyet a szerző rendjének fejlődése nyomán nyújt, valóban érdekes és értékes kultúrtörténeti adatokat tartalmaz az egész magyar szellemtörténetre is. Szemléltetően és lebilincselő módon mutatja be a szerző, mint szokta, majd szerette meg a magyar

nép ezeket az idegenből bevándorolt férfiakat, az első cisztercitákat, akikről nemcsak a vallás kérdéseiben nyert oktatást és tanítást, hanem akik ott állottak a szegények oldalán az élet minden megnyilvánulásában, résztvettek földművelőmunkájukban, örömeikben és bánataikban, iskolákat nyitottak a tanulni vágyó fiatalság részére, menhelyeket a szegényeknek. És míg egyfelől kint éltek a világ zajában, másrésztől szorgos, tudományos munka folyt klostroaiknak csendjében, ahol áhitatos, lelkiismeretesen gondos kezek másolgatták, ékítették a kodexeket és őrizték meg azokat a későbbi korok számára. Mindezek nyomán az itteni kultúrviszonyokba is mély bepillantást kap az idegen olvasó, aki, amikor a cisztercitákat akarja tanulmányozni, akarva, nem akarva, sokat tanul Magyarországról is.

Külön érdekes, de már monografiajellegű fejezetek a pilisi és zirci kolostorok története. A hetedik fejezet pedig, amely a rendnek a fiatalság nevelése körül kifejtett, hatalmas munkáját mutatja be, rendkívül tanulságos és épületes olvasmány szakmabeliek és laikusok, hollandok és magyarok számára egyaránt. Ezen a téren bontakozik ki igazi pompájában és jelentőségében a ciszterciták legújabbkori kultúrbefolyása egész közéletünkre.

Mert amint a múltban is mindig, úgy a legújabb időkben is előljárt a rend példaadásban, munkában, hazafias tevékenységben. Megszívlelésre méltóak azok a fejezetek, amelyek a szerzetesek szerepléséről és helyzetéről szólnak a világháború folyamán, majd az erre következő nagy összeomlás, a kommunizmus egyházüldöző és nemzetietlen zürzavaraiban.

A szép kiállítású kötet, amelyet igen sok gondosan és ízléssel kiváloga-

tott képmelléklet díszít, bizonyára nagy sikert ér majd el a magyar néppel szemben mindig oly jóindulatú, holland közönség körében.

Neller Mátyás.

Hubay Karenina Annája a bécsi Operában. A bécsi zenei évad nagy eseménye volt, hogy a Staatsoper bemutatta a nagyszerű magyar zeneszerző, dr. Hubay Jenő nagysikerű dalművét, a Karenina Annát. A bemutató, amelyen Weingartner Félix vezényelt s a címszerepet Németh Mária énekelte, nemcsak nagy zenei, hanem egyben társadalmi esemény is volt. Ott volt az osztrák főváros egész előkelősége s az Operaház gyógyó terme a régi császárváros nagy estéire emlékeztetett. A bemutatóról az egész osztrák sajtó a legnagyobb elismeréssel írt és a magyar lapok is kivétel nélkül megemlékeztek róla. Az egész est olyan kimagasló mozzanata volt a magyar és osztrák szellemi érintkezésnek, mint az Ember Tragédiájának bemutatója a Burgszínházban a mult szezon folyamán, vagy Schiller Stuart Máriájának előadása a Nemzeti Színházban, Röbbeling burgszínházi igazgató rendezésében.

Lengyel-magyar szellemi érintkezés. A Lengyelországgal kötött kultúregyezmény nyomán élénken megindult a lengyel szellemiség körében a magyar irodalmi és művészi értékek ismertetése. Sajtó és könyvkiadás szinte versenyeznek egymással, hogy mennél több oldalról és mennél kedvezőbb színben mutassák be ezen a téren Magyarországot olvasóközönségüknek. Egyik lengyel kiadó cég igen elegáns köntösben kiadta Herczeg Ferenc «Pogányok» című regényét lengyel fordításban. A könyv lengyel címe: Franciszek Herczeg Poganie, fordítója Stanislaw Pazurkiewicz gimnáziumi tanár, aki már számos cikket írt Magyarországról és

terjedelmes tanulmánya jelent meg a magyar irodalomról is. A lengyel sajtó nagy elismeréssel ír a regényről és a kitűnő fordításról is.

Divéky Adorján varsói magyar sajtóelőadónak az egyik nagy lengyel revüben igen érdekes tanulmánya jelent meg Magyar és lengyel történelmi kapcsolatok tanulságai címen, amelyet a szerző külön lenyomatban is kiadott. A körülbelül két ívnyi terjedelmű tanulmány sorra veszi a XI-ik századtól kezdve a lengyel és magyar nemzet minden érintkezését. Részletesen ismerteti a Piaszto magyar barát politikáját, Nagy Lajos és Báthory István szerepét. Magyar és lengyel politikusokat idéz és rámutat a hibákra, amelyek a multban történtek. Igazolja, hogy a magyarok mennyit tettek Lengyelországért és súlyos érvekkel támasztja alá, hogy az erős, nagy Magyarország milyen előnyös volt mindig Lengyelországra. *Divéky Adorján*nak másik tanulmánya is jelent meg különben Krakóban francia nyelven. Címe: Les Hongrois en Pologne à l'époque d'Etienne Báthory (Magyarok Lengyelországban Báthory István korában). Külön is figyelmet szentel a tanulmány Báthory és Békés Gáspár viszályának majd kibékülésének. A tanulmányrészlet a szerző készülő művéből, amelynek címe: Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem. A könyv szintén francia nyelven jelenik meg.

A magyar drámaírásról közölt terjedelmes cikket a legelterjedtebb és legolvasottabb lengyel lapok egyike, az *Il. Kurjera Codzienny* február 3-iki száma. Kisfaludy Károly és Katona József korától kezdve végig kíséri drámaírástunk egész történetét. Részletesen ír Vörösmartyról, Madáchról, de különösen az élő drámairodalommal foglalkozik behatóan, a jelentősebbeknek, Gárdonyinak, Herczegnek, Molnárnak, Lengyelnek, Zilahy-

nak, Móricznak külön fejezeteket szentel, majd röviden sorolja fel a pesti színházak műsorának ismert szerzőit. Négy portré is élénkíti a cikket. De itt egy kis hiba történt, Gárdonyi és Herczeg arcképe alatt felcserélték az aláírást, ami végül Varsóban könnyen megeshetik és mit sem von le a cikk ránk nézve igen hasznos jelentőségéből.

Lengyelország két fővárosa magyar szemmel címen ugyanez a lap regisztrálja Villani Lajosnak a «Napkelet» februári számában megjelent tanulmányát. Megemlíti, hogy a cikk szerzője, ki mint a magyar külügyminisztérium tanácsosa Hóman Bálint kultuszminisztert kísérte lengyelországi útján s ekkor szerezte értékes benyomásait. Azután nagy elismeréssel méltatja és ismerteti a tanulmányt, különösen kiemelve a finom párhuzamot amelyet Villani Lajos a régi és új főváros, Krakó és Varsó közt vont tanulmányában. S végül a Pilsudski marsalról írt kegyeletes sorokra tér ki.

Liszt Ferenc lengyelországi szerepléséről a Tygodnik Ilustrowany ez a gazdagon illusztrált, szép kiállítású folyóirat vezetők helyen közölt terjedelmes tanulmányt. Ebben közli Mickiewicznek 1843-ban Liszt-hez írt ódáját is. A tanulmány közelebb hozza a lengyel kultúrvilágot a Liszt-centenárium ünnepségeihez.

Az elnémult harangok olaszul. Mióta az olasz-magyar kultúregyezmény létrejött mind nagyobb és nagyobb számmal jelennek meg kiválóbb magyar irodalmi alkotások olasz nyelven. Legutóbb Rákosi Viktor nagyhatású erdélyi regényét «Az elnémult harangokat» adta ki a milánói L'Eroica kiadóvállalat. A könyv

olasz címe *Quando le campane non suonano piu s fordítója Ettore Cozzani.* A könyv, amelynek tartalma aktuálisabb, mint valaha volt, nagy szolgálatot fog tenni külföldön a magyarság ügyének.

Fools' Pleasure címen I. R. Colville, aki két cambridgei diáktársával beutazta a Duna völgyet a Fekete-tengert, a görög szigeteket és Dalmáciát, érdekes könyvet írt (Londonban jelent meg a Methnen and Company vállalatnál), amelyben Magyarországgal is foglalkozik, kisebb tárgyi tévedésektől eltekintve, igen melegen és rokonszenves hangon ír Budapestről és a magyarokról. Míg a Romániáról szóló fejezet igen súlyos kitételeket tartalmaz a romániai korrupcióról és még a fővárosban is mutatkozó balkáni állapotokról. A szép kiállítású kötetet számos kép élénkíti. Ezek közül kettő magyar vonatkozású: egyik az Országház impozáns épületét mutatja be, másik a magyar testőrséget.

Orosz-magyar tudományos érintkezés. Fettich Nándor, a Nemzeti Múzeum igazgatója, a moszkvai Vokban a Szovjetunió külföldi kulturális kapcsolataival foglalkozó társaság megbízására orosz archeológusok előtt igen érdekes előadást tartott, amelyben ismertette a legújabb magyarországi ásatások eredményét és a Nemzeti Múzeumnak gazdag régészeti anyagát az orosz területek őskultúrájával kapcsolatban. Fettich rámutatott, milyen fontos és eredményes lehet ezen a téren a magyar és orosz szaktudósok kollaborációja s a folyóirat és könyvcseré. A nagy tetszéssel fogadott előadást az orosz és magyar napi sajtó is kellőképen méltatta.

A NAPKELET minden közleményeért írója felel.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: TORMAY CECILE.

Helyettes szerkesztő: KÁLLAY MIKLÓS.

Stephaneum nyomda r. t. — A nyomdáért felelős: IFJ. KOHL FERENC.